

ELIXIR DE SPA

De stokerij Schaltin Pierry & Cie 1858-1956

Samenstelling tekst:
Joanie Dehullu
Johan Soetens

Een bijzondere geologische situatie in het bekken van het Belgische Spa heeft er voor gezorgd dat daar een aantal waterbronnen zijn ontstaan die al in de oudheid bij de plaatselijke bevolking bekend en geliefd waren vanwege de weldadige werking van het water. Regen en smeltende sneeuw van de omliggende Ardense hoogvlakte dringt door tot de ondergrond van pyriet houdend leisteen en neemt op zijn weg diverse mineralen en soms ook koolzuur op. De bronnen, waarvan een twintigtal met een eigen naam wordt aangeduid en waaraan soms legendes verbonden zijn, worden gevoed door meer dan driehonderd ijzerhoudende onderaardse wateraders.

Vanaf de 16e eeuw wordt het voor vooraanstaanden uit politiek, kunst en letteren 'bon ton' naar Spa af te reizen om daar het gezonde water tot zich te nemen. Een uit 1894 stammend fresco, aangebracht in de wintertuin van het kuuroord toont 96 beroemde bezoekers aan Spa, waaronder Louise de Coligny (1609), Descartes (1645), Karel II van Engeland (1654) en Peter de Grote (1717). Tot in onze tijd zal het woord SPA, inmiddels overgenomen in het dagelijks taalgebruik, een oord aanduiden waar het aangenaam vertoeven is.

In de 17e eeuw, misschien aangespoord door de aanwezigheid van zoveel potentiële gebruikers in het kuuroord, begonnen monniken van de Orde der Kapucijnen met het distilleren van een likeur op basis van meer dan veertig verschillende planten en kruiden uit de omgeving.

Onder het verwende publiek verkreeg die al gauw bekendheid om zijn subtiele kruidige smaak en digestieve eigenschappen. En misschien was het voor de gasten ook gewoon een welkome afwisseling na al dat water. De verwoestingen van zoveel kerken en abdijen gedurende de Franse (1789-1795) gingen ook de vestiging van de Kapucijnen niet voorbij. Naar verluidt ging de bibliotheek met daarin het recept voor de likeur bijna verloren.

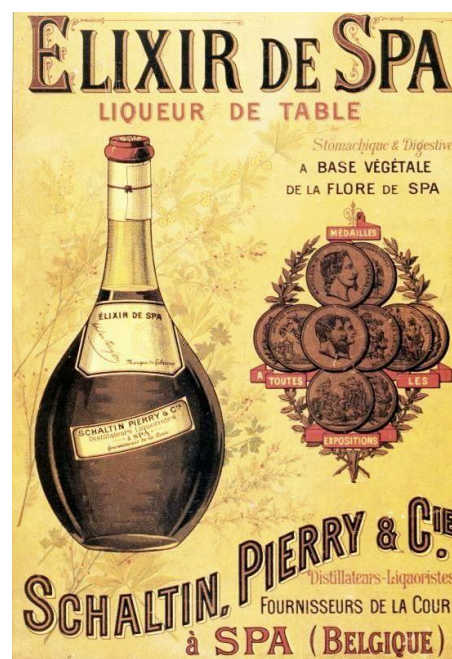
Een boekverzamelaar zou het manuscript van de ondergang gered hebben.

Likeurfles 'Elixir de Spa' met belettering. Mondgeblazen in een driedelige klavorm, ca. 1900.

*Rechts: C.J. Crehay (1816-1897)
'Spa zoals het was in 1612'.
(Schilderijengalerij 'la Redoute',
Casino te Spa.)*

*Onder: Interieur affiche 1880-1890
45,5 x 32. Litho V.Palyaert, Paris.*

Affiche ca. 1875-1885. Litho E.Pichot, Paris, 34x52 cm.

Naast de stokerij zelf, (vóór verbouwing, linksonder) gunt de Parijse tekenaar ons nog een gezicht op de stad Spa en haar groene omgeving. In dit reclamebiljet konden de bronnen 'La Sauvinière' (linksboven) en 'La Geronstère' (rechtstboven) dan ook niet ontbreken.

Rechts: Mondgeblazen fles, ca. 1890. De schuin geplaatste etiketstrook en de typische flesvorm worden tot op de huidige dag gehandhaafd.

In 1858 begon Henri Schaltin een stokerij in Spa. Het bedrijf, Schaltin, Pierry & Cie ontwikkelde een zeer actieve verkooppolitiek met uitvoer naar Europese landen, Canada, Rusland en was aanwezig op talrijke internationale en wereldtentoonstellingen. Van aanvang aan had men de productie van Elixir de Spa overgenomen. Op basis daarvan verkreeg men in 1869 het predicaat Hofleverancier. Hiermee werd Schaltin de eerste erkende hofleverancier van België. In 1956 stopte men de productie in Spa en nam stokerij F.X. De Beukelaer in Antwerpen het product over van mevrouw Schaltin.

Distillerie de l'ELIXIR DE SPA
SCHALTIN, PIERRY & Cie, Sté Ame
FOURNISSEURS DE LA COUR

ELIXIR DE SPA

Liquore digestive à base végétale de la flore de Spa

5 GRANDS PRIX
Diplômes d'Honneur
Medailles d'Or
NIEZ 1871-1871
LONDRES 1862, COLOGNE
PORTO, DUBLIN 1865
PARIS 1867
LE HAVRE 1888
VIENNE 1873
PHILADELPHIE SANTIAGO
CHILI 1876
PARIS 1878, ANVERS 1885
SPA 1891 (Vignette)
GRAND PRIX
SEUL DIPLOME D'HONNEUR
POUR LA BELGIQUE
ANVERS 1894
GUATEMALA 1897
MEDAILLE D'OR
BRUXELLES 1897
et le grand prix pour la Belgique
Concours de distillation

GRAND PRIX
PARIS 1900, MEDAILLE D'OR
Grand Prix St-Louis 1904
GRAND PRIX LEGE 1905
BRUXELLES 1910
Président de classe
LEGE 1909, GRAND PRIX
ANVERS 1930
HORS CONCOURS
Membre de Jury
BRUXELLES 1935
HORS CONCOURS
Membre de Jury

La perfection de sa fabrication a valu à la Maison SCHALTIN, PIERRY & Cie, le titre de Fournisseur de la Cour de Belgique et depuis près d'un siècle, les distinctions ci-dessus.

En vente dans tous les magasins de liqueurs et épiceries de 1er ordre

DISTILLERIE :
Spa, Rue Hanster, n° 10 (au fond du Parc)

Cette liqueur qui occupe le premier rang parmi les liqueurs de table et d'apéritif, se recommande aux gourmets par son parfum délicat et sa saveur exquise.

Elle convient surtout par ses propriétés toniques et légèrement excitantes aux personnes dont la digestion est laborieuse.

La base végétale de la liqueur est fournie par la flore de Spa, dont on connaît la riche variété, jointement des propriétés toniques et stomachiques réveille l'appétit, prépare et facilite la digestion.

qui la font apprécier par les personnes qui ont besoin de légers excitants : elle a encore une foule, un velouté, un moelleux que peu de liqueurs possèdent.

Prise pure ou étendue de son volume d'eau une demi-heure avant les repas, elle est coolante et stomachique, réveille l'appétit, prépare et facilite la digestion.

Dans les pays chauds, on prend les grandes chaleurs, elle est précieuse pour prévenir les affections intestinales.

En un mot elle est la liqueur hygiénique par excellence.

Links: Exterieuraffiche ca. 1900-1910. 129,6 x 95.

Litho a – j Goffin fils, Bruxelles.

In de meeste affiches voor Elixir de Spa is de karakteristieke fles dominant aanwezig. Afgeleid van de 18e eeuwse bronwaterflessen brengt ze samen met de afbeelding van kruidentakjes, de natuurlijke basis van het genotmiddel in herinnering.

Afficheontwerp met een mondaine, luchthartige consument. Paolo Henri (ca. 1895). 43,5 x 30. In de eerste vier decennia stemde Schaltin de publiciteit af op Frankrijk. Midden: De enige reclame die De Beukelaer liet maken voor het aangekochte merk. 1970-1980. 41 x 30.

Boven: Affiche van Raphaël Lagye, ca. 1897, 87 x 114. Liotho; Affiches d'art O. De Rycker, Bruxelles. Het is een van de meest verfijnde affiches uit zijn oeuvre. Rechts: Baanaffiche van Leo Marfurt, 1937, in gebruik gebleven to na W.O.II. De Zwitsers-Antwerpse graficus laat de kruidentakjes varen maar zet in op de attributen van de bediening.

